

FOTO: PABLO TOSCO/OXFAM

YEMEN-KRIGENS VÅBEN

BETALT AF DANSKE PENSIONSPENGE

Danmarks største pensionskasser har investeret mindst 2,9 milliarder kroner i virksomheder, der sælger våben og militært udstyr til Saudi Arabien og De Forenede Arabiske Emirater.

Våbnene bliver brugt i de to undertrykkende regimers krig i Yemen. En krig, der har varet i over fem år og har skabt verdens værste humanitære katastrofe, der har gjort 80 procent af Yemens befolkning afhængige af nødhjælp for at overleve. Og en krig, der holdes i gang af strømmen af våben til de krigsførende parter – på trods af alvorlige anklager om krigsforbrydelser og overtrædelser af menneskerettighederne.

Rapporten kortlægger de 16 største danske pensionskassers kontroversielle investeringer i Saudi Arabiens og De Forenede Arabiske Emiraters våbenleverandører.

OXFAM
IBIS

DECEMBER 2020

INDHOLD

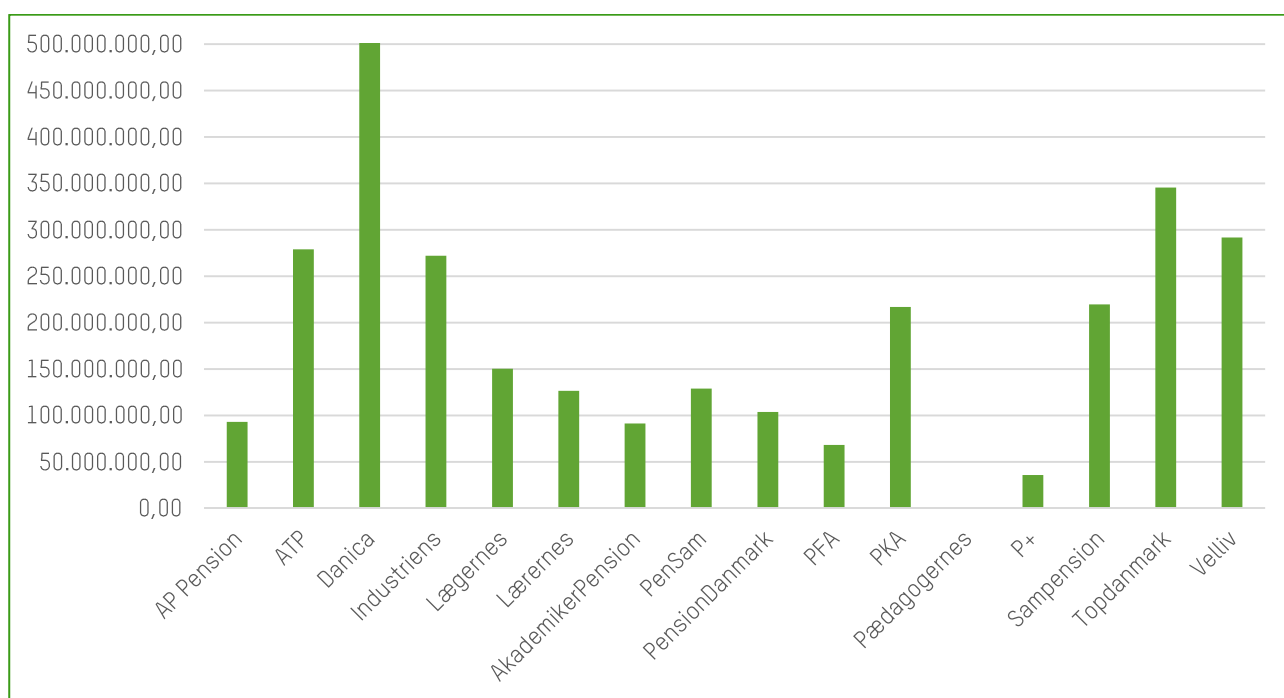
RESUMÉ.....	2
1. INTRODUKTION - KRISTIAN WEISE, GENERALSEKRETÆR I OXFAM IBIS.....	3
2. KRIGEN I YEMEN	5
3. KORTLÆGNING AF DANSKE PENSIONS KASSERS ENGAGEMENT	7
3.1 DE DANSKE PENSIONS KASSERS INVESTERING I VÅBENVIRKSOMHEDER	9
3.2 DETALJERING AF PENSIONS KASSERNES INVESTERINGS PROFILER	11
4. FORVENTNINGER DE DANSKE PENSIONS KASSER.....	15
ANNEKS 1: BESKRIVELSE AF UNDERSØGELSENS METODE	16
ANALYSENS FREMGANGSMÅDE	16
OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER VED FREMGANGSMÅDEN	17
NOTER	18

RESUMÉ

Rapporten viser, at de 16 største danske pensionskasser i alt har 2,9 milliarder kroner investeret i Saudi Arabiens og De Forenede Arabiske Emiraters våbenleverandører.

Oxfam IBIS har undersøgt de 16 største danske pensionskassers børsnoterede investeringer i 21 selskaber, som har leveret våben eller militært udstyr til Saudi Arabien og/eller De Forenede Arabiske Emirater i perioden 2016-2019.

I tabellen ses en oversigt af de danske pensionskassers totale aktiebeholdning på i alt 2.926.739.632 kroner i disse selskaber.

Oxfam har arbejdet i Yemen siden 1983 og vi har aldrig set en værre krise i landet end den, der udspiller sig lige nu. Efter fem års krig er landet på randen af det totale kollaps, og FN kalder situationen for verdens værste humanitære katastrofe.

Det er en katastrofe, der holdes i live og forværres, så længe strømmen af våben til de krigende parter fortsætter – i særdeleshed våben produceret i Nordamerika og Europa til Saudi Arabien og De Forenede Arabiske Emirater, der fører krigen i Yemen.

I de våben er der danske pensionspenge investeret.

1. INTRODUKTION – KRISTIAN WEISE, GENERALSEKRETÆR I OXFAM IBIS

FN er ikke i tvivl: Yemen-krigen har skabt verdens værste humanitære katastrofeⁱ. Der er mange konflikter og kriser i verden, men intet sted er værre lige nu end Yemen. Krigen har på fem år tvunget landet i knæ og millioner af mennesker balancerer lige nu på randen af hungersnødⁱⁱ.

Krigen har lukket landet for omverden. NGO'ers nødhjælp bliver blokeret og har meget svært ved at nå frem til yemenitterne – en hjælp, som 80 procent af hele landets befolkning på 30,5 millioner er afhængige af for at overleveⁱⁱⁱ. Uret tikker.

I Oxfam har vi arbejdet i Yemen siden 1983 og vi har aldrig oplevet så voldsom en krise. For nyligt talte vi med en 35-årig tidligere lærer og mor til tre. Familien bor i resterne af et hus, der er blevet beskadiget af missiler og artilleriild. Hendes mand blev dræbt af et luftangreb i 2015. Tidligere modtog de madrationer hver måned, men nu er det kun hver anden.

”Jeg vil gerne appellere til verden om at have nåde med Yemens børn. Vi er udmattede efter at have levet med krig i årevis, vi har mistet alt, der var smukt i vores liv – selv vores spinkle håb om fred,” fortæller hun.

Oxfams ansatte i Yemen er hver eneste dag vidne til menneskelige tragedier som denne. Som dansk organisation til stede i Yemen, betragter vi i Oxfam IBIS det som vores pligt – ud over at gøre alt, hvad vi kan i indsatsen for at redde liv og arbejde for fred – at forhindre alle danske bidrag til at fastholde civilbefolkningen i et levende helvede på jord.

Det arbejde har foreløbigt ført til, at Danmarks regering i 2018 suspenderede dansk våbeneksport til Saudi Arabien og De Forenede Arabiske Emirater, der sammen fører an i krigen. Intentionen fra både den tidligere og nuværende regering er klar: Danmark skal udelukkende bidrage med humanitær bistand og opbygning af fred i Yemen.

Alligevel fortsætter de danske bidrag til krigen. Det er netop det, denne rapport viser med stor tydelighed. Og bidraget kommer fra flere millioner pensionskunder i Danmark.

Vores rapport viser, at de 16 største danske pensionskasser har investeret 2,9 milliarder kroner i virksomheder, der leverer krigsmateriel til Saudi Arabien og De Forenede Arabiske Emirater. Dermed har de et direkte ansvar for at holde krigen i gang og de er med til at forlænge verdens værste nuværende humanitære katastrofe.

Alle danske bidrag må stoppes. Danske pensionskasser bør aldrig tjene penge på at holde en konflikt i live. Slet ikke en konflikt, hvor FN også fastslår, at to af verdens mest undertrykkende regimer krænker menneskerettighederne^{iv}. Det er uacceptabelt.

Danske pensionskasser har et etisk og moralsk ansvar, som de må tage på sig. Som investor på vegne af store dele af den danske befolkning, har de et ansvar, som går videre end loven. Det ansvar opfordrer vi pensionskasserne til at tage på sig nu, og det haster.

Oxfams opfordringer bakkes op af FN's generalsekretær António Guterres:

"Jeg opfordrer alle med indflydelse til hurtigst muligt at handle for at afværge katastrofen, og jeg beder dem om at undgå enhver handling, der kan gøre den allerede forfærdelige situation endnu værre. Hvis det ikke lykkes, risikerer vi en tragedie - ikke kun i det øjeblikkelige tab af menneskeliv, men med konsekvenser, der vil give genlyd på ubestemt tid i fremtiden."

Oxfam IBIS håber på denne baggrund, at danske pensionskasser og deres kunder vil sætte en stopper for alle investeringer i virksomheder, som eksporterer våben og militært udstyr til Saudi Arabiens og De Forenede Arabiske Emiraters ødelæggende krig i Yemen.

KRISTIAN WEISE, GENERALSEKRETÆR I OXFAM IBIS

2. KRIGEN I YEMEN

Krigen i Yemen har været i over fem år og involverer både lokale, nationale, regionale og internationale aktører. Allerede inden krigen var Yemen regionens fattigste land.

Krigen er resultatet af et mislykket 'arabisk forår'. En stedfortræderkrig i kampen om magten på Den Arabiske Halvø, et resultat af vestlig støtte til Saudi Arabiens krigsførelse i Yemen, en konsekvens af en forfejlet fredsproces og oprørsgruppers angreb mod regeringen. Det betyder, at krigen nu har skabt den værste humanitære krise i verden.

Yemens sundhedssystem, der allerede var svagt før krigen brød ud i 2015, er langsomt kollapsede og der er enorme medicinske behov for de mennesker, som er sårede eller drevet på flugt på grund af krigen. Corona-pandemien har forværret situationen yderligere. Kun 50 procent af sundhedsfaciliteterne i landet fungerer i dag. Mindre end halvdelen af befolkningen har adgang til god hygiejne.

Samtidig fortsætter krigen for fuld styrke. I de første ni måneder af 2020 er over 1.500 civile blevet slået ihjel eller påført alvorlige skader^{vi}. På trods af løfter om fredsforhandlinger og øget humanitær bistand fortsætter bombardementerne og landet holdes i stort omfang stadig lukket for omverden.

Før krigen importerede Yemen omkring 90 procent af sin mad og det meste brændstof. Restriktioner for transport og en økonomi i ruiner har sat en stopper for importen. Markeder, gårde og vandkilder er bombet og mad er nu dobbelt så dyrt som før krigen. Det gør det stort set umuligt for almindelige mennesker at overleve uden nødhjælp.

Krigens konsekvenser rammer alle dele af det yemenitiske samfund. Mere end en tredjedel af alle ansatte i landet har kun modtaget dele af deres løn sporadisk eller slet ikke fået løn siden 2016. Det er blot et eksempel på den økonomiske krise, landet også er ramt af som følge af krigen.

DEN HUMANITÆRE SITUATION I YEMEN

De nedslående fakta^{vii viii} om konsekvenserne for almindelige mennesker, når fem års krig hærger:

- 3,6 millioner mennesker er blevet tvunget på flugt fra deres hjem på grund af konflikten
- Mere end 130.000 mennesker er blevet fordrevet alene i 2020
- 24,3 millioner mennesker har brug for humanitær bistand og beskyttelse for at overleve
- 20,5 millioner mennesker har brug for hjælp til vand og sanitet
- 7,4 millioner mennesker i Yemen har brug for ernæringshjælp, herunder 2,1 millioner børn og 1,2 millioner gravide eller ammende mødre, der har brug for behandling for akut underernæring
- 17,9 millioner mennesker mangler adgang til basal sundhedspleje

Adgangen til landet er ekstremt begrænset. Samtidig befinder vi os midt i en global coronakrise, som har fået midlerne til at forsvinde. Af det beløb, FN vurderer som nødvendigt for at sikre rent vand, mad og lægebehandling til de mest sårbare i Yemen i 2020, er kun under halvdelen af beløbet blevet dækket^{ix}.

OXFAMS ARBEJDE I YEMEN

Oxfam har arbejdet i Yemen siden 1983. Vi arbejder på tværs af Yemen sammen med vores partnere for at give rent vand, sikre gode sanitære forhold og hygiejne. Vi leverer nødhjælp og social sikring i form af mad, madkuponer eller kontanter. Vi arbejder for at sikre beskyttelse af befolkningen, og vi samarbejder med lokale civilsamfundsorganisationer i både syd og nord for at sikre, at kvinder og unge høres og inkluderes i fredsprocessen.

Med ankomsten af coronavirus omlagde vi vores arbejde, og på tværs af Yemen træner vi frivillige i sundhedsvæsenet i at sprede budskabet om corona og vigtigheden af hygiejne og håndvask.

I Yemen er en hel generation af børn og unge ved at blive tabt, fordi deres skoler er ødelagt og lærerne forsvundet. På skolerne arbejder vi for at sikre rent vand og gode sanitære forhold til børnene. Her samarbejder vi også med lokale partnere om at gøre skolerne til sikre og trygge steder at være og om at fastholde lærere, som ikke har fået løn i årevis.

Siden 2015 har Oxfam leveret livreddende nødhjælp til mere end tre millioner mennesker i Yemen.

VÅBEN I YEMEN

”Verdens rigeste lande kan ikke blive ved med at sætte profit over Yemens folk. Det vigtigste for Yemens befolkning er, at krigen stopper. Det internationale samfund har en etisk forpligtelse til at stoppe alle unødvendige handlinger. Vi kan ikke vente et sekund mere,” siger Muhsin Siddiquey, der er landedirektør for Oxfam i Yemen.

Så længe krigen fortsætter, forværres situationen. Og krigen fortsætter, så længe vestlige lande holder gang i strømmen af våben til krigens parter. G20-landene har bidraget med våben til Saudi Arabiens krig til en værdi af næsten 200 milliarder kroner mellem 2015 og 2019^x.

Regionalt leder Saudi Arabien koalitionen, der intervenserer militært i Yemen. De Forenede Arabiske Emirater er en central del af koalitionen, og deltager i luftkrigen og spiller en stor rolle på jorden i kampen mod oprørsgrupperne.

Siden 2015 er mere end 12.000 civile blevet slået ihjel i direkte angreb. Det er ikke en krig, danske pensionskasser skal understøtte. Det er ikke en krig, som vores fælles penge skal bidrage til at finansiere. Det burde være 12.000 gode grunde til, at pensionskasserne som investor i denne ekstraordinære situation påtager sig et ansvar, der går videre end lovgivningen. Alt andet er både uetisk og amoralsk, og går i øvrigt imod regeringens intention om at forhindre alle danske bidrag Saudi Arabiens og De Forenede Arabiske Emiraters krigsførelse i Yemen.

Oxfam fører an i kravet til verdens regeringer om omgående at suspendere våbeneksporten til de stridende parter i Yemen og implementere et stop for våbeneksporttilladelser – ligeså længe, der er en klar risiko for, at våben kan bruges til at begå alvorlige krænkelser eller alvorlige krænkelser af internationale menneskerettigheder og eller humane lov^{xi}.

3. KORTLÆGNING AF DANSKE PENSIONS KASSERS ENGAGEMENT

I denne rapport har Oxfam IBIS undersøgt de 16 største danske pensionskassers børsnoterede investeringer i 21 selskaber, som har leveret våben eller militært udstyr til Saudi Arabien eller De Forenede Arabiske Emirater i perioden 2016-2019 – eller som har fået kontrakter på at gøre det. Selskaberne er identificeret gennem data fra Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). SIPRI blev etableret i 1996 og er en uafhængig, respekteret international analyse-institution med fokus på konflikter og våbentransaktioner. De administrerer blandt andet verdens mest omfangsrige database med information om internationale våbentransaktioner^{xii}, som er grundbasen i denne rapport. Data fra SIPRI er bearbejdet af PAX – en anerkendt hollandsk NGO. PAX har udarbejdet et proprietært datasæt, som matcher private selskaber og landes våbentransaktioner. Datasættet er blandt andet benyttet til at lave analyser af hollandske bankers og pensionsselskabers engagement i kontroversielle våbentransaktioner. PAX har givet Oxfam IBIS adgang til dette datasæt i forbindelse med denne rapport. Anneks 1 indeholder en mere uddybende gennemgang af den anvendte metode.

FOKUS PÅ DE STØRSTE DANSKE PENSIONS KASSER

De 16 største danske pensionskasser, efterfølgende benævnt som "de danske pensionskasser", har et samlet engagement på 893 milliarder kroner i børsnoterede aktier, når der tages afsæt i deres seneste offentliggjorte aktielister. De 16 udvalgte pensionskasser udgør ifølge en opgørelse fra brancheorganisation for forsikrings- og pensionsselskaber (Forsikring & Pension) omkring 98 procent af det danske medlems-/kunde-pensionsmarked og dertil inddrages ATP, der er Danmarks største pensionskasse. Med afsæt i Forsikring & Pensions opgørelse er der således syv pensionskasser med en samlet markedsandel på omkring to procent, som ikke er omfattet af denne rapport kortlægning af de danske pensionskassers investeringer i virksomheder, der sælger våben og/eller militært udstyr til Saudi Arabien og/eller De Forenede Arabiske Emirater^{xiii}.

TABEL 1: OVERSIGT OVER DE 16 STØRSTE DANSKE PENSIONS KASSER

Pensionskasser	Aktie værdi* i hele millioner kroner	Dato Seneste offentlige aktieliste
AP Pension	23.958	30-06-2020
ATP	80.395	30-06-2020
Danica Pension	103.460	31-12-2019
Industriens Pension	48.998	30-09-2020
Lægernes Pension	23.838	31-12-2019
Lærernes Pension	42.193	01-09-2020
AkademikerPension	22.316	30-09-2020
PenSam	36.290	01-09-2020
PensionDanmark	69.160	30-06-2020
PFA Pension	117.445	30-06-2020
PKA	56.570	01-07-2020
Pædagogernes Pension	31.862	30-06-2020
P+ Pension	48.249	30-06-2020
Sampension	97.084	30-06-2020
Topdanmark Forsikring og Pension	20.843	31-12-2020

Velliv, Pension & Livsforsikring A/S	70.482	30-06-2020
Samlet	893.143	
* Medtaget er børsnoterede aktier		

Forsikring & Pension opgør den samlede danske pensionsformue i 2019 til 3.434 milliarder kroner. Rapportens analyse har således fokus på omkring 25 procent af alle danske pensionskassers kapitalforvaltning – knap 900 milliarder kroner.

UDVALGTE VÅBENVIRKSOMHEDER

Tabel 2 viser listen over de 21 selskabsgrupper (der inkluderer datterselskaber og joint ventures), som Oxfam IBIS har medtaget i kortlægningen, med afsæt i SIPRI's Arms Transfers Database bearbejdet af PAX jævnfør den beskrevne metode i anneks 1. Disse selskabsgrupper har i perioden 2016-2019 enten modtaget en ordre eller leveret våben eller militært udstyr til Saudi Arabien og/eller De Forende Arabiske Emirater. Selskabsgrupperne vil herefter blive benævnt som våbenvirksomheder.

I nedenstående oversigt er der angivet et illustrerende eksempel ud fra hver våbenvirksomhed. Ifølge kortlægningen er der afgivet ordre på eller leveret våben eller militært udstyr i mindst 40 tilfælde i perioden 2016-2019 mellem de udvalgte våbenvirksomheder til Saudi Arabien (SA) og/eller De Forende Arabiske Emirater (FAE).

TABEL 2: VÅBENVIRKSOMHEDER SOM DE DANSKE PENSIONS KASSER HAR INVESTERET I

	Eksempel på våben transaktioner		
	SA	FAE	2016-2019
Virksomheder¹			
Airbus	X		Helikoptere og militære transportfly
Bae Systems	X		Kampfly
Boeing	X		Kampfly, kamphelikoptere og bomber
Bombardier		X	Modificerede transportfly
Caterpillar	X		Motorer til armerede køretøjer
Cummins		X	Motorer til armerede køretøjer
Daimler	X		Motorer til våben og armerede køretøjer
General Dynamics			Kampvogne
General Electric	X		Motorer til kampfly
Koc Holding		X	Armeret køretøj
Leonardo	X		Missiler
Lockheed Martin		X	Guidede raketter og missiler
Navistar		X	Armeret køretøj
Oshkosh Corporation	X		Armeret køretøj

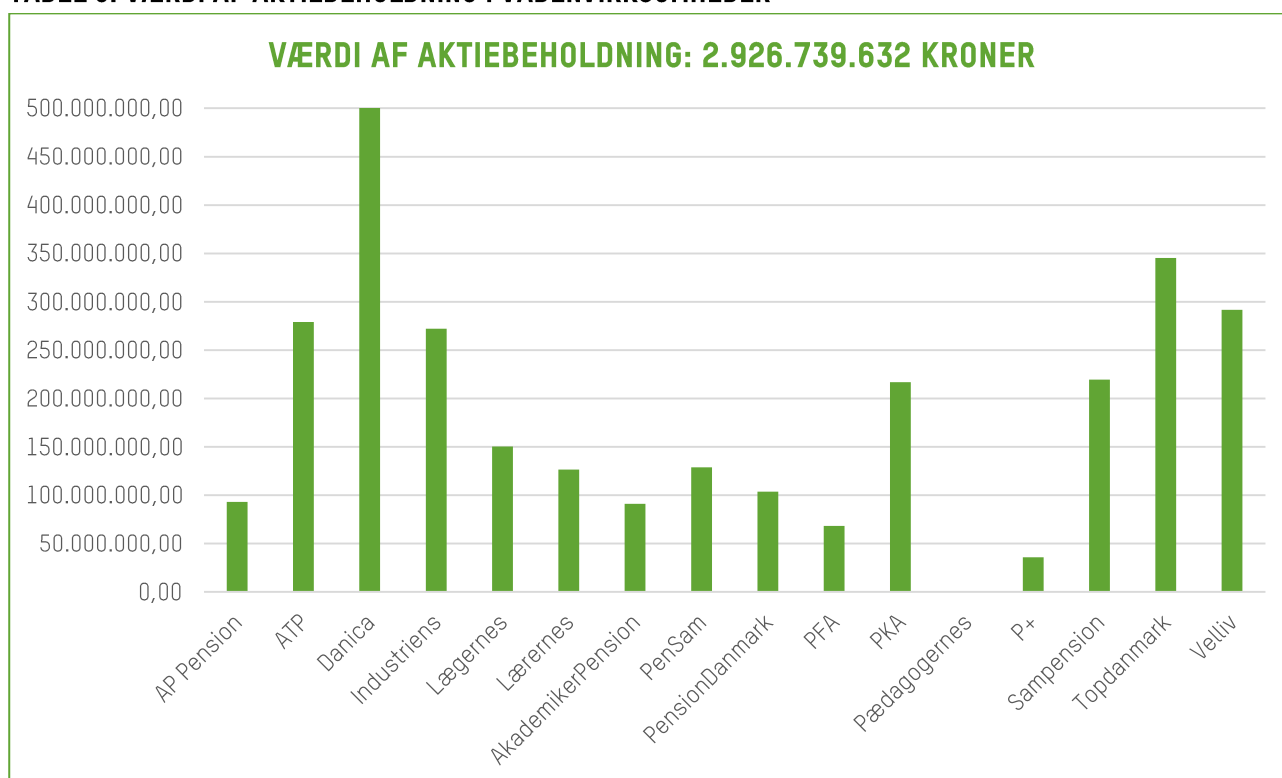
¹ Ovenstående viser moderselskabet og ikke joint ventures eller datterselskaber. Joint venture samt datterselskabers aktiviteter henføres til moderselskabet. Den fulde liste inklusive datterselskaber/joint ventures samt en række andre eksempler på våbenhandel kan rekvireres ved henvendelse til Oxfam IBIS.

Raytheon	X		Missiler
Rheinmetall	X		Våbenudstyr
Rolls-Royce		X	Motorer til militærfly
Saab		X	GlobalEye surveillance aircraft
Textron		X	Overvågningsfly
Thales	X		Lokaliseringsradar
Volvo Group	X		Motorer til og armeret køretøj

3.1 DE DANSKE PENSIONS KASSERS INVESTERING I VÅBENVIRKSOMHEDER

Tabel 3 viser værdien af de danske pensionskassers børsnoterede aktiebeholdning i forhold til deres seneste individuelle opdaterede offentlige aktielister. Der er således tale om det seneste mulige øjebliksbillede baseret på offentlig tilgængelig information.

TABEL 3: VÆRDI AF AKTIEBEHOLDNING I VÅBENVIRKSOMHEDER

Tabellen viser, at de 16 største danske pensionskasser har for 2,9 milliarder kroner i børsnoterede aktier i våbenvirksomheder, som har modtaget en ordre fra eller leveret våben eller militært udstyr til Saudi Arabien og/eller De Forende Arabiske Emirater i perioden 2016-2019.

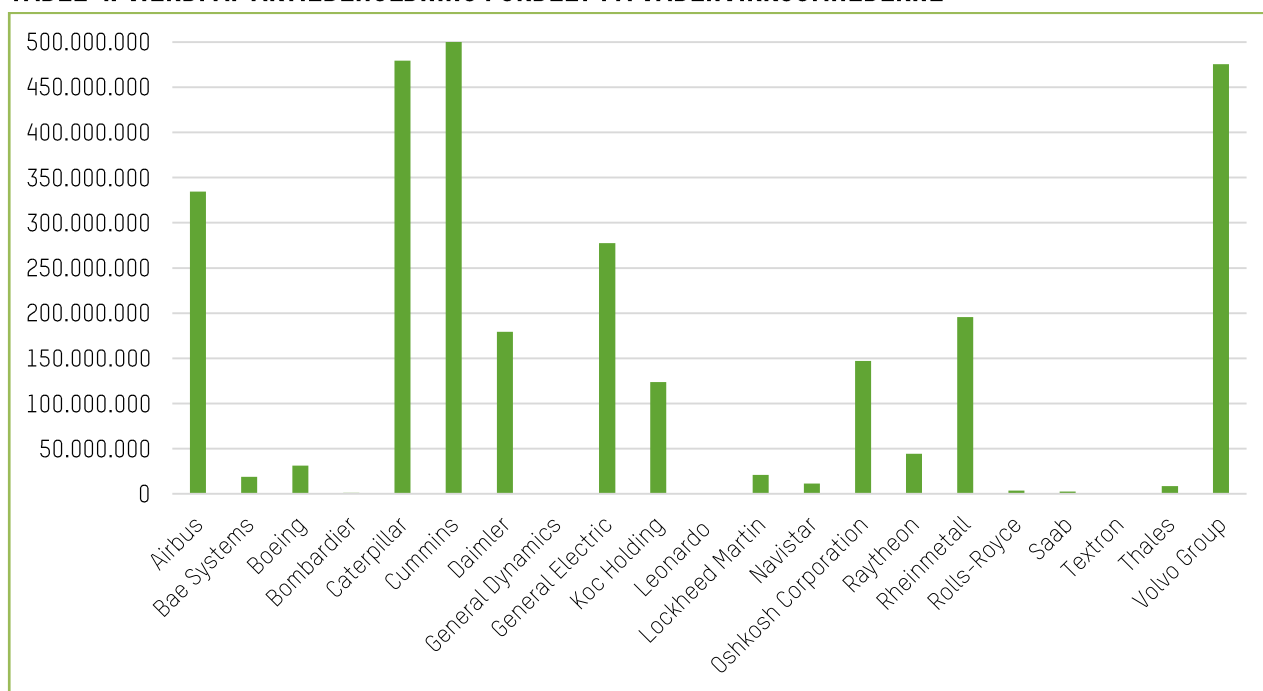
Undersøgelsen viser også, at fem danske pensionskasser har investeret over 250 millioner kroner i våbenvirksomheder, der eksporterer til Saudi Arabien og/eller De Forenede Arabiske Emirater. De fem pensionskasser er:

- Danica Pension: 506.000.000 kroner.
- Topdanmark Forsikring og Pension: 345.216.175 kroner

- Velliv, Pension & Livsforsikring A/S: 291.649.559 kroner
- ATP: 278.900.000 kroner
- Industriens Pension: 272.000.000 kroner

Der er markant varians af den børsnoterede aktieværdibeholdning i forhold til de udvalgte våbenvirksomheder, som vist i tabel 4.

TABEL 4: VÆRDI AF AKTIEBEHOLDNING FORDELT PÅ VÅBENVIRKSOMHEDERNE

Der er fire våbenvirksomheder (Airbus, Caterpillar, Cummins, Volvo Group), hvor de danske pensionskasser har en værdi på over 300 millioner kroner. General Dynamics og Textron er marginalt repræsenteret ved, at Velliv, Pension & Livsforsikring A/S som den eneste aktive pensionskasse har en aktiebeholdning på under 500 kroner i hver af disse.

Våbenvirksomheden Airbus skiller sig ud. Industriens Pension, Lægernes Pension, P+ og Topdanmark Forsikring og Pension har alle en relativ stor aktiebeholdning i Airbus. Det sker samtidig med, at ti af de øvrige danske pensionskasser har våbenvirksomheden på deres eksklusionslister². Til sammenligning er hverken Caterpillar, Cummins og Volvo Group, på trods af deres engagement i leverancer af våben eller militært udstyr til Saudi Arabien og/eller De Forende Arabiske Emirater, på nogen af de danske pensionskassers eksklusionsliste. Se senere afsnit med flere detaljer om pensionskassernes eksklusioner.

Oxfam IBIS' kortlægning viser, at for hver 1000 kroner, de danske pensionskasser har i deres børsnoterede aktiebeholdning, er der tre kroner investeret i våbenvirksomheder – altså virksomheder, der enten

² Eksklusionslister er pensionskassens oversigt over virksomheder, de ikke vil investere i. En eksklusionsliste består typisk af virksomheder, hvis aktiviteter er i strid med investorens værdigrundlag eller etiske strategier.

har fået en ordre på eller leveret våben og/eller militært udstyr til Saudi Arabien og/eller De Forende Arabiske Emirater i perioden 2016-2019 (se tabel 5).

TABEL 5: INVESTERINGER I VÅBENVIRKSOMHEDER RELATIVT TIL SAMLET VÆRDI AF AKTIEBEHOLDNING

Pensionskasser	Aktie værdi* i hele millioner kroner	Våbenvirksomheder Aktie værdi* i hele millioner kroner	Portefølje andel i pct.
AP Pension	23.958	93	0,4
ATP	80.395	279	0,3
Danica Pension	103.460	506	0,5
Industriens Pension	48.998	272	0,6
Lægernes Pension	23.838	150	0,6
Lærernes Pension	42.193	127	0,3
AkademikerPension	22.316	91	0,4
PenSam	36.290	129	0,4
PensionDanmark	69.160	104	0,2
PFA Pension	117.445	68	0,1
PKA	56.570	217	0,4
Pædagogernes Pension	31.862	0	0,0
P+ Pension	48.249	36	0,1
Sampension	97.084	219	0,2
Topdanmark Forsikring og Pension	20.843	345	1,7
Velliv, Pension & Livsforsikring A/S	70.482	292	0,4
Samlet	893.143	2.928	0,3
* Medtaget er kun børsnoterede aktier			

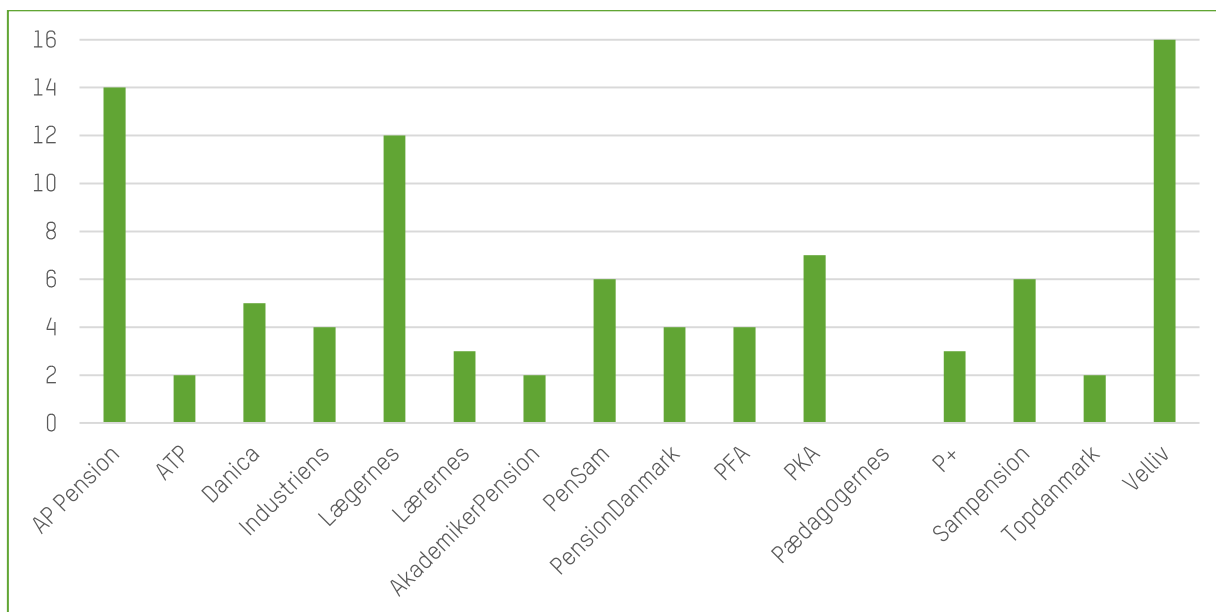
Som tabellen viser, har Topdanmark Forsikring og Pension med 1,7 procents andel som eneste pensionskasse mere end en procent af deres børsnoterede aktieværdier i våbenvirksomheder, mens de øvrige aktive pensionskasser placerer sig mellem 0,1 procent og 0,6 procent. Endelig har Pædagogernes Pension, som den eneste af de 16 største danske pensionskasser, for nærværende ingen offentlig aktieinvestering i de udvalgte våbenvirksomheder.

3.2 DETALJERING AF PENSIONS KASSERNES INVESTERINGS PROFILER

Der er stor variation i pensionskassernes samlede engagement i de udvalgte 21 våbenvirksomheder. Mens Pædagogernes Pension ingen offentlig aktieinvestering har, så har Danica Pension for mere end 500 millioner kroner. Hovedparten af de 16 pensionskasser (ni i alt) ejer børsnoterede aktier til en værdi på mellem 100 og 300 millioner kroner og gennemsnittet for de 16 pensionskasser er lige over 180 millioner kroner.

I tabel 6 kan aflæses, i hvor mange våbenvirksomheder den enkelte pensionskasse har en børsnoteret aktiebeholdning.

TABEL 6: ANTAL AKTIVE INVESTERINGER I VÅBENVIRKSOMHEDER

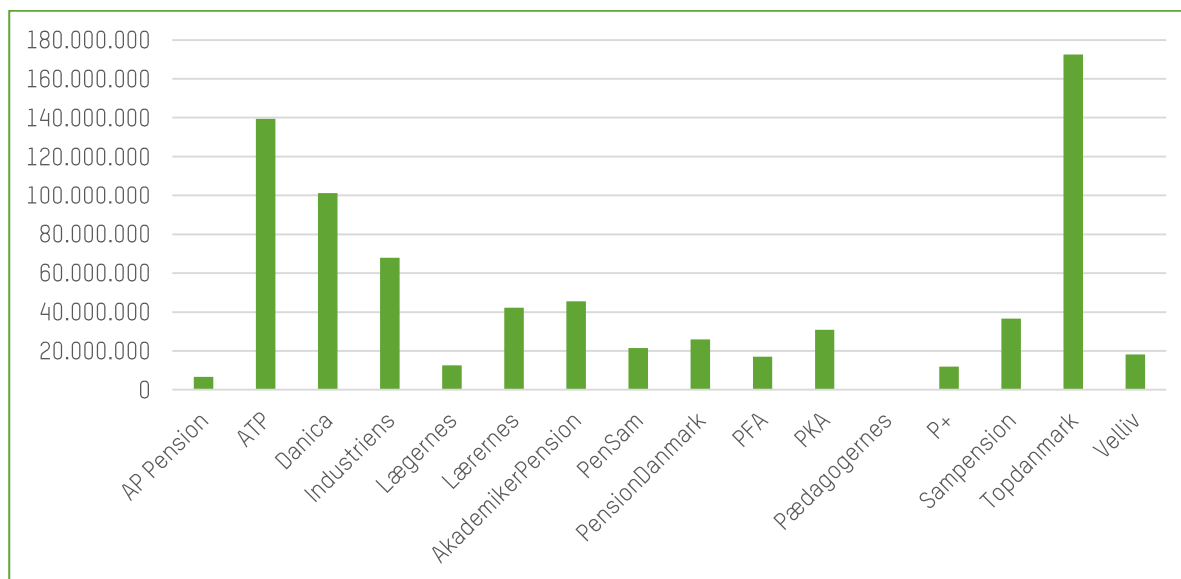

De danske pensionskassers profiler er meget forskellige i forhold til antal af våbenvirksomheder, som de har en ejerandel af.

AP Pension, Lægernes Pension og Velliv, Pension & Livsforsikring A/S har som de eneste pensionskasser mere end ti våbenvirksomheder i deres børsnoterede aktieportefølje. Det skal dog bemærkes, at Velliv, Pension & Livsforsikring A/S besidder aktieposter i fem våbenvirksomheder med en værdi på under 1200 kroner. ATP, AkademikerPension og Topdanmark Forsikring og Pension har to børsnoterede aktive investeringer, mens de øvrige aktive pensionskasser har mellem tre og ti.

Ved at sammenholde den børsnoterede aktiebeholdningsværdi med antallet af aktive investeringer fremstår der et yderligere differentieret billede af de danske pensionskassers engagement - se tabel 7.

TABEL 7: GENNEMSITLIG STØRRELSE PÅ DE DANSKE PENSIONS KASSERS INVESTERINGER I VÅBENVIRKSOMHEDER

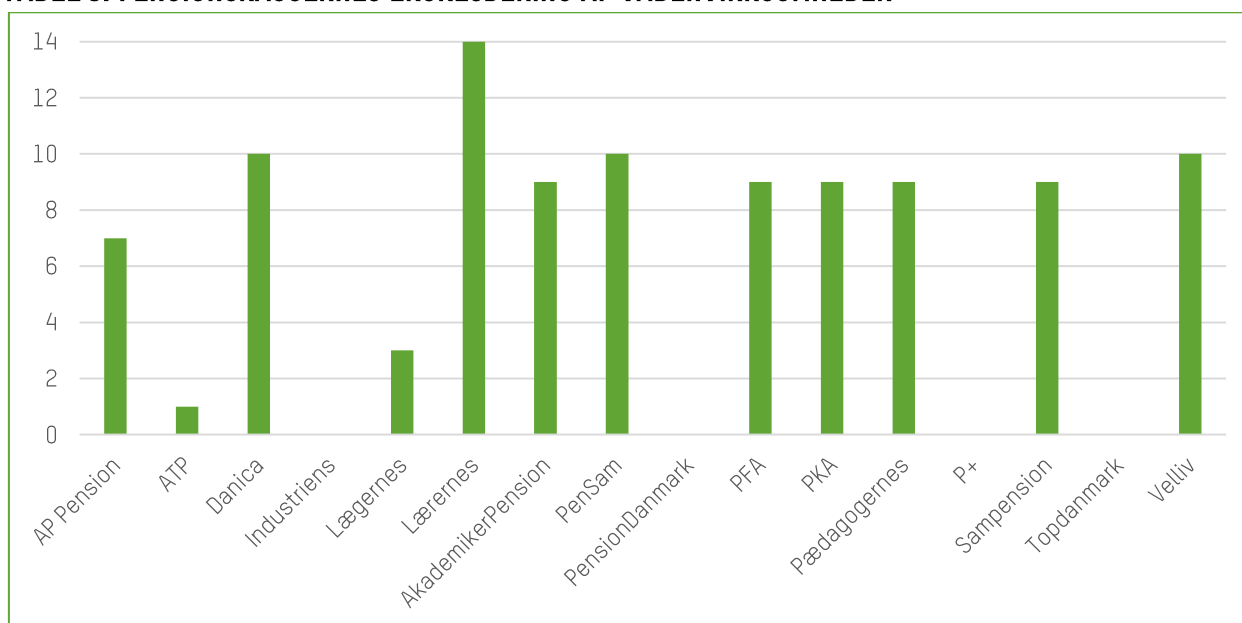

Topdanmark Forsikring og Pension har to investeringer til en samlet værdi af 345 millioner kroner. ATP har to investeringer til en samlet værdi på 278 millioner kroner. De to pensionskasser har altså relativt få, men store investeringer. I den anden ende af skalaen har AP Pension og Velliv, Pension & Livsforsikring A/S relativt mange, men små engagementer med henholdsvis 14 og 16 investeringer til en samlet værdi på henholdsvis 93 og 291 millioner kroner.

PENSIONS KASSERNES EKSKLUSIONSLISTER

Ovenfor er de 16 største danske pensionskassernes børsnoterede aktieværdier og engagementer kortlagt som et øjebliksbillede. Engagement og værdien af det ændrer sig relativt ofte, mens pensionskassernes eksklusionslister er udtryk for investeringspolitiske beslutninger og er således mere stabile i natur. Eksklusionslisterne giver dermed indsigt i, hvordan pensionskasserne forholder sig til de udvalgte våbenvirksomheder, der i perioden 2016-2019 har modtaget en ordre fra eller leveret våben eller militært udstyr til Saudi Arabien og/eller De Forende Arabiske Emirater. Tabel 8 viser antallet af de udvalgte våbenvirksomheder, som de danske pensionskasser har på deres eksklusionslister.

TABEL 8: PENSIONS KASSERNES EKSKLUDERING AF VÅBENVIRKSOMHEDER

Fire af de 16 danske pensionskasser har ingen af de udvalgte våbenvirksomheder på deres eksklusionsliste og er således i princippet åbne overfor at engagere sig med en eller flere af disse. De fleste pensionskasser har ni til ti af våbenvirksomhederne på deres eksklusionslister, mens Lærernes Pension har 14, som eneste pensionskasse med over ti ekskluderede virksomheder.

AP Pension, ATP og Lægernes Pension har henholdsvis syv, en og tre på deres eksklusionslister. Selv blandt de pensionskasser med flere end ni selskaber, er der nogen varians mellem hvilke af våbenvirksomhederne de har inkluderet, hvilket betyder, at der ikke fremstår et entydigt billede af de principper, der ligger til grund for pensionskassernes individuelle beslutninger om eksklusion.

Den eneste entydige fællesnævner er, at der er syv af de 21 våbenvirksomheder med dokumenteret engagement i leverancer af våben eller militært udstyr med Saudi Arabien og/eller de Forenede Arabiske Emirater i perioden 2016-2019, som ingen af de danske pensionskasser har på deres senest opdaterede eksklusionslister. Disse våbenvirksomheder er: Bombardier, Caterpillar, Cummins, Daimler, General Electric, Navistar og Volvo Group.

4. FORVENTNINGER TIL DE DANSKE PENSIONS KASSER

På baggrund af rapportens redegørelse om danske pensionskassers investeringer i virksomheder, der sælger våben og/eller militært udstyr til Saudi Arabien og/eller De Forenede Arabiske Emirater, forventer Oxfam IBIS:

- At alle danske pensionskasser påtager sig det ansvar, som hænger sammen med deres investeringer i våben, der med al sandsynlighed bliver benyttet i Yemen-krigen. Vi forventer derfor, at pensionskasserne – også på vegne af deres medlemmer og kunder – stiller sig selv spørgsmålet, om det er afkastene værd og om midlerne kan investeres mere bæredygtigt i tråd med ESG-standarder og FN's verdensmål.
- Af pensionskassernes totale investeringer udgør investeringerne i Saudi Arabiens og De Forenede Arabiske Emiraters våbenvirksomheder en relativt lille del – typisk under en procent. Det taler yderligere for at afhænde investeringerne og stoppe bidraget til verdens værste humanitære katastrofe. Pædagogernes Pension (PBU) har afhændet deres investeringer i Yemen-krigens våbenvirksomheder. Oxfam IBIS mener, at resten af pensionskasserne bør følge trop.
- Oxfam IBIS stiller samme spørgsmål til pensionskassernes kunder, da det er deres investeringer og afkast. I det fald, at pensionskassernes investeringsansvarlige ikke vil ændre praksis, er det Oxfam IBIS' forhåbning, at medlemmer og kunder vil sige fra og tale deres pensionskasser til fornuft. Mennesker, der sparer op til deres pension i Danmark, bør ikke finansiere krig og drab på civile i Yemen.
- Som Oxfam IBIS' rapport viser, fordeler pensionskassernes investeringer sig på mange forskellige typer af virksomheder. Der er dem, hvis kerneforretning er våbenproduktion. Og så er der andre, der f.eks. ikke selv producerer kampfly, men som leverer dele til dem og andet militært udstyr. Den eneste ansvarlige tilgang her er: Hver krone tjent på investeringer i våben eller militært udstyr, der sælges til Saudi Arabien og De Forenede Arabiske Emirater, er en krone for meget.

Katastrofen i Yemen er menneskeskabt – det er tid til, at mennesker stopper den igen. De danske pensionskasser kan give deres bidrag hertil.

Oxfam mener, at regeringer i hele verden straks bør suspendere al våbeneksport og teknisk støtte til de stridende parter i Yemen og afholde sig fra at udstede nye eksporttilladelser, indtil der ikke længere er risiko for, at disse våben bruges til alvorlige krænkelse af menneskerettighederne og international humanitær ret.

ANNEKS 1: BESKRIVELSE AF UNDERSØGELSENS METODE

ANALYSENS FREMGANGSMÅDE

UDVÆLGELSE AF PENSIONS KASSER OG SELSKABER

Med afsæt i brancheorganisationen Forsikring og Pensions opgørelse fokuserer kortlægningen på de 15 største danske private/faglige pensionskasser samt den offentlige pensionskasse ATP^{xiv}. Samlet set afdækker rapporten dermed cirka 98 procent af pensionsmarkedet i Danmark, når det gælder pensionskassernes offentlige investeringer i aktier.

De 16 pensionskassers børsnoterede aktieporteføljer er samlet i et datasæt, der derefter er blevet sammenholdt med selskaberne i PAX' datasæt. Et datasæt, som er baseret på SIPRI's Arms Transfer database. På den baggrund blev 21 selskaber identificeret, som har eksporteret våben eller militært udstyr til Saudi Arabien og/eller De Forenede Arabiske Emirater i 2016-19 og som et eller flere af de 16 pensionskasser aktuelt har aktier i.

DATA FRA SIPRI ARMS TRANSFER DATABASE BEARBEJDET AF PAX

Benyttelsen af PAX's datasæt er centralt for Oxfam IBIS' analyse, fordi den indeholder selskabsnavne på de våbenhandler, som Stockholm International Peace Research Institutes (SIPRI) lægger frem i deres offentligt tilgængelige databaser.^{xv} SIPRI blev etableret i 1996 og er en uafhængig, respekteret international analyseinstitution med fokus på konflikter og våbentransaktioner. De administrerer blandt andet verdens mest omfangsrige database med information om internationale våbentransaktioner^{xvi}. Data fra SIPRI er bearbejdet af PAX – en anerkendt hollandsk NGO. PAX har udarbejdet et proprietært datasæt, som matcher private selskaber og landes våbentransaktioner. Datasættet er blandt andet benyttet til at lave analyser af hollandske bankers og pensionsselskabers engagement i kontroversielle våbentransaktioner. PAX har givet Oxfam IBIS adgang til dette datasæt i forbindelse med denne rapport.

MODERSELSKABERNE HOLDES TIL ANSVAR

Listen over identificerede selskaber består af moderselskaber. Hvis kontroversielle aktiviteter foregår igennem et datterselskab eller et joint venture selskab, holdes moderselskabet til ansvar^{xvii}.

UDVÆLGELSE AF SELSKABER

Selskaber inkluderes også i undersøgelsen, hvis omsætningen fra våbenproduktion er marginal. PAX oplyser, at de kun opfordrer investorer til at udøve aktivt ejerskab og prøve dialog med selskabet, hvis våbenproduktion er en begrænset del af virksomhedens forretning, da det ellers vurderes at være urealistisk at have en effekt. Men leder dialogen ikke til de ønskede resultater, opfordres investorer til at afhænde deres investeringer. På den baggrund medtages også marginal våbenproduktion og produktion af militært materiel i denne undersøgelse med tilgangen om, at 'et enkelt bidrag til krigen, er et for meget'.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER VED FREMGANGSMÅDEN

Her nævnes de væsentligste vilkår og konsekvenser ved undersøgelsens metode.

KUN BØRSNOTEREDE AKTIER MEDTAGES

Det betyder, at obligationer, unoterede aktier og andre typer af finansielle produkter ikke er inkluderet i analysen eller dens resultater. Der er tale om normal analytisk praksis, da der er mindre gennemsigthed med disse typer af produkter, fordi ikke alle pensionskasser offentligt fremlægger deres samlede engagementer. Det er ikke desto mindre en begrænsning ved undersøgelsen, da værdien af de børsnoterede aktier kun udgør omtrent 25 procent af pensionskassernes formue.

DER TAGES UDGANGSPUNKT I DE OFFENTLIGE AKTIELISTER

I nogle tilfælde er de senest opdaterede aktielister fra pensionskasserne dateret til den 31. december 2019. Det betyder, at der kan være op til ti måneders forskel på porteføljerne, og at porteføljerne kan have ændret sig i løbet af 2020. For at tage højde for dette, er våbenvirksomheder fjernet fra datasættet, hvis alle aktier i et selskab fuldstændig er afhændet i pr. november 2020 – uanset om det er sket gennem normal porteføljepleje eller gennem ekskludering. I visse tilfælde har pensionskasserne oplyst, at deres beholdninger i selskaber er ændret siden porteføljen blev offentliggjort, men disse ændringer er ikke medtaget. Det betyder konkret, at hvis beholdningen i f.eks. Lockheed Martin var på 100 millioner kroner i juni 2020 ifølge den offentlige liste, men en pensionskasse har oplyst Oxfam IBIS, at de pr. november 2020 kun har 50 millioner kroner investeret, så noteres der stadig 100 millioner kroner i datasættet. Dette valg er truffet for systematisk at tage udgangspunkt i offentligt tilgængeligt data.

MILITÆRE TJENESTEYDELSER INKLUDERES IKKE I ANALYSEN

Avisen Informations tidligere undersøgelse dækker også militære serviceydelser – det gør den liste over eksporterende selskaber, som de har taget udgangspunkt i, også.^{xviii} Denne kortlægning medtager ikke militære services da disse ikke fremgår af PAX databasen.

© Oxfam IBIS december 2020

Denne rapport er udarbejdet og forfattet af Andreas Nilas Larsen, Jeppe Bo Rasmussen og Christian Rosenholm i samarbejde med Eigil Johannisson.

Denne publikation er under copyright-beskyttelse men teksten kan bruges gratis til fortalervirksomhed kampagner, uddannelse og forskning så længe der henvises udtrykkeligt til kilden. Copyright-indehaveren anmoder om at få besked om sådanne henvendelser for at kunne vurdere effekten af sin publikation. For enhver anden form for kopiering, genanvendelse i andre udgivelser, oversættelse eller bearbejdelse kræves tilladelse og betaling kan komme på tale.

Yderligere oplysninger om brug af rapporten eller emner i denne rapport fås ved at henvende sig hos Andreas Nilas Larsen på mail: ala@oxfamibis.dk

NOTER

ⁱ <https://www.wfp.org/yemen-crisis>

ⁱⁱ https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Extension%20Yemen%20HRP%202020_Final%20%281%29.pdf

ⁱⁱⁱ https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Extension%20Yemen%20HRP%202020_Final%20%281%29.pdf

^{iv} <https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/GEE-Yemen/2020-09-09-report.pdf>

^v <https://news.un.org/en/story/2020/11/1078212>

^{vi} <https://www.globalprotectioncluster.org/wp-content/uploads/Yemen-PC-Protection-Brief-Oct.-Final.pdf>

^{vii} https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Extension%20Yemen%20HRP%202020_Final%20%281%29.pdf

^{viii} <https://reliefweb.int/report/yemen/iom-yemen-rapid-displacement-tracking-rdt-reporting-period-30-august-5-september-2020>

^{ix} <https://fts.unocha.org/countries/248/summary/2020>

^x <https://www.sipri.org/databases/armstransfers>

^{xi} <https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/GEE-Yemen/2020-09-09-report.pdf>

^{xii} SIPRI Arms Transfers Database | SIPRI: <https://www.sipri.org/databases/armstransfers>

^{xiii} <https://www.forsikringogpension.dk/media/5963/pensionsselskaber-markedsandele.pdf>

^{xiv} <https://www.finanstilsynet.dk/>

^{xv} SIPRI Arms Transfers Database | SIPRI: <https://www.sipri.org/databases/armstransfers>

^{xvi} SIPRI Arms Transfers Database | SIPRI: <https://www.sipri.org/databases/armstransfers>

^{xvii} Controversial Arms Trade and Investments of Dutch Banks (2019)

^{xviii} <https://finance.yahoo.com/news/top-15-companies-export-arms-saudi-arabia-160726492.html>